

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 66 Ekim 2019

www.sosyalarastirmalar.com

Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 66 October 2019

www.sosyalarastirmalar.com

Issn: 1307-9581

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3609>

ORTAOKUL MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN MAKAMSAL KAZANIMLARIN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ*

THE EVALUATION OF MUSICAL MODE GAINS IN SECONDARY SCHOOL MUSIC CURRICULUM ACCORDING TO TEACHER'S VIEWS

Çağrı ZAMAN**
Ülkü Sevim ŞEN***

Öz

Bu araştırmanın amacı, ortaokul müzik dersi öğretim programında (2018) yer alan makamsal kazanımların öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılırken kullanılan model ise genel tarama modeli olarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma gurubu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar'a bağlı ortaokullarda görev yapmakta olan 30 müzik öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere, programda yer alan makamsal kazanımlarla ilgili 11 soru yöneltilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizine göre değerlendirilirken frekans değerleri verilip kategorilere göre şekillendirilmiştir. İçerik analizinde elde edilen veriler doğrultusunda; ortaokul müzik öğretmenlerinin makamlara ilişkin bilgi düzeylerinin düşük seviyede olduğu, bu konu hakkındaki eğitim alt yapılarının, kazanımları öğrencilere aktarma yönünden yetersiz seviyede olduğu ve söz konusu kazanımların amacına ulaşmakta yetersiz kaldığı bulgularına ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programdaki makamsal kazanımlar hususunda kendilerini yetersiz buldukları, programda yer alan makamlara hâkim olmadıkları, ancak aldıkları eğitimden kaynaklı Klasik Batı müziğinde yer alan majör ve minör duyuma olan aşinalıkları nedeni ile Nihavent ve Rast makamlarına yatkın oldukları ve söz konusu makamlara kısmen hâkim oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda daha çok bireysel çalgısı Türk müziği sazı olan öğretmenlerin bu makamlara hâkim oldukları belirlenmiştir. Program, makamsal öğeler özelinde düşünüldüğünde katılımcılar tarafından işlevsel bulunurken, görüşme formundaki sorulara verilen cevaplara bakıldığında makamların ortaokul seviyesindeki öğrencilere ağır geldiği görüşü ağırlık kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Temel Müzik Eğitimi, Ortaokul Öğretim Programı, Kazanım, Makam.

Abstract

The aim of this research is to evaluate the musical mode gains in the secondary school music lesson curriculum (2018) according to the views of the teacher. While using qualitative research methods in the study, the model used was determined as the general survey model. The study group consisted of 30 music teachers working in secondary schools of Afyonkarahisar province in 2018-2019 academic year. A semi-structured interview form developed by the researcher has been used as a data collection tool in the research. The teachers involved in the study were asked 11 questions about the musical mode gains in the programme. The data obtained were evaluated according to the content analysis and the frequency values were given and shaped according to the categories. According to the data obtained in the content analysis, it was found that secondary school music teachers had a low level of knowledge about the musical modes and the educational substructures on this subject was insufficient in terms of transferring the gains to the students and these gains were insufficient in achieving the objectives. It was concluded that the teachers who participated in the study found themselves inadequate for the musical mode gains in the program, did not have full knowledge about the musical modes in the program, but they were acquainted to the Nihavent and Rast modes and partly had knowledge about them due to their familiarity with the major and minor sensations in classical Western music which they studied before. As a result of the interviews, it was determined that the teachers, whose individual instrument is Turkish music instrument, mostly had the full knowledge about these musical modes. When the program was considered in terms of musical mode elements, it was found functional by the participants, but the answers given to the questions in the interview form were dominated by the opinion that these musical modes were heavy for secondary school students.

Keywords: Basic music Education, Secondary School Curriculum, Learning Outcomes, Musical Mode.

*Bu çalışma, Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN danışmanlığında, Çağrı ZAMAN tarafından yapılan "Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programında Yer Alan Makamsal Kazanımların Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İli Örneği)" adlı yüksek lisans tezinden oluşturulmuştur.

** Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Mezunu, Afyonkarahisar/İncehisar Fatih Ortaokulu Müzik Öğretmeni.

***Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı.

1. Giriş

İnsan, üreten, ürettiğini paylaşan ve aktaran özelliği ile doğada yegâne unsurdur. İnsanın her türden erişebildiği bilginin üretiminin önemli bir tarafını, onun yaptığı, ettiği, ortaya koyduğu, ürettiği, aktardığı her şeyi içine alan 'kültür' kavramı oluşturmaktadır. Kültür, insan yaşamının her detayında farklı öğeleri ile insanı etkilemesi ve insandan etkilenmesi açısından önemini baştan beri korumaktadır.

Kültürle ilgili çeşitli tanımlar yapılırsa da "böylesine kapsamlı bir olguyu bir cümle ile ele almak kavramın içerdiği yapıya kısıtlama getirmektedir. Bu tanımlar içerisinde tüm öğeleri özetleyerek kapsayan tek açıklama ise onun bir yaşam biçimi oluşudur" (Varış, 1994, 3). Kültür; spor, sanat, folklor, gastronomi, etnolojik ve etnografik alanlar gibi sayısız alt dalı kucaklayan bir kavramdır. Bunların arasında yer alan ve insanın var oluşundan günümüze onu derinden etkileyen belki de en önemli soyut alanın müzik olduğunu söylemek de yanlış olmaz.

İnsanın oluşturduğu kültür alanının soyut üretimini temsil eden müziğin, iletişim mekanizmaları ve üretim yöntemleri açısından hem etken hem edilgen bir yapıyı bünyesinde barındırdığı için çoğu zaman "milli" yönünün sorgulanması yaygın bir durum olmakla beraber, müzik bu milli niteliklerinin yanı sıra uluslararası kolektif bir bilince hitap edebilen yapısıyla da uluslararasıdır. Müziğin bahsi geçen ulusal yönü açısından, bizim milletimizin de kendi geleneksel kültürü içerisinde müzik alanında yaptığı çalışmalar yüzyıllardır devam etmiş, etmektedir. Bunun yanı sıra, tarihimiz açısından Doğu medeniyeti müziğine yaptığımız katkıları azımsamak da pek mümkün değildir. Doğu medeniyetinin içerisinde, özellikle XV. ve XVII. yy. arasındaki süreçte Osmanlı'nın makam coğrafyasında, şahsına münhasır oluşturduğu eklektik yapının önemi son derece büyüktür.

Osmanlı'nın şehirde ve kırsalda farklı gelişim hızlarıyla ve değişken karakteristik özellikleriyle günümüze kadar gelecek olan makamsal müziği, yüz yıllarca meşk denilen yöntemle aktarılacak, meşkin son dönemlerinde Cumhuriyet Dönemi ile birlikte Batı müziği nota sitemine geçişin ardından kendi içinde farklı dinamikler barındıran sancılı bir devinim sürecine girecektir. Mevcut müzikal birikimden hareketle müzik kültürümüzün dününden kopmadığı görülmektedir.

"Cumhuriyet döneminde Türkiye'de toplumsal ve kültürel alanda yaşanan değişimlerin en önemlilerinden biri de müzik eğitiminde yaşanmıştır. Müzik, sosyal yapılara dayalı, bir sosyal davranış sonucunda ortaya çıkar. Müzik sadece bir ses sisteminden ibaret değildir. Aynı zamanda etnolojik bir yapının oluşturduğu belli bir davranış sonucunu içinde taşıyan, belli bir kültür içinde yer alan sosyal bir olaydır" (Kaplan, 2005, 5).

"Türkiye'de çağdaş anlamda müzik eğitimine ilişkin yapılanmaların Osmanlı'da başladığı, ancak daha çok Cumhuriyet dönemi ile şekillenmiş olduğu görülmektedir. Bunun, dönemin yenilikçi ve yeniden yapılanmacı özelliğinden kaynaklandığı bilinmektedir. Cumhuriyet Dönemiyle birlikte devlette ve toplumda yer almaya başlayan değer ve düşünceler, müzik eğitiminin şekillenmesinde büyük rol oynamıştır" (Şahin, 2008, 260).

Cumhuriyet dönemi ile kurumsal yapıya kavuşan müzik kurumları, farklı zamanlarda farklı düzeyde hizmet vererek, günümüze Batı müziği temelli eğitim veren, Türk müziği temelli eğitim veren ve her iki müziği belli oranda öğretmeye çalışan mesleki müzik eğitimi kurumları şeklinde bir sınıflandırma ile ulaşılmışlardır.

Sağır (2003)'e göre; "Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte müzik alanında ortaya çıkan yoğun kurumlaşma çabaları oldukça dikkat çekicidir. Yeni kurulmakta olan yoksul bir ülkede, müzik alanına öncelik verilmesi, bu alanda yapılan yenilikler, müzik alanına bilimsel yaklaşım gereksinimi, müzik sanatına verilen önemin bir göstergesidir". Cumhuriyetle birlikte "ulusal kimlik hedefine yönelen ve tarihsel, kültürel yapısı yeniden ele alınıp tanımlanmış olan ülkemizde bu değişim ve gelişim diğer alanlara olduğu gibi müzik eğitimine de yansımış ve verilen eğitimde ulusal öğeler ön planda tutulmuştur" (Paçacı, 1999, 10).

Eğitimin, bireyin yaşantısına etki etmesi, bireyin öğrendiği bilgi ve becerileri hayata geçirmesi, davranışa yansıtması kolay bir durum olmadığından bu sürecin kendiliğinden ortaya çıkan bir anlayışla oluşmayacağı da bilinmektedir. Eğitim, bireylerin yaşamında şansa bırakılmayacak kadar ciddi ve hayati bir konudur. Eğitimin belirlenen hedeflere ulaşarak bireyde kalıcı izli davranış değişikliği oluşturması, belirli bir program dâhilinde hareket edilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle eğitim yaşantısında program geliştirme de son derece özen ve ciddiyet gerektiren bir durumdur.

Müzik eğitiminde öğrenciye kazandırılmak istenen bilgi ve beceriler farklı öğrenme alanlarını da kapsamaktadır. Bu alanlara yönelik bilişsel, duyuşsal ve devinimsel hedef ve davranışlardan hangisinin

öğretilecek davranışa uygun olduğu belirlenmeli, bazı durumlarda ise bu üç alanın bir arada birbirlerini destekleyecek şekilde oluşturulması sağlanmalıdır.

Müzik eğitiminde program geliştirme konusunda dikkate alınması gereken hususları Uçan (1997) şöyle belirtmektedir; öğretme durumları hazırlanırken, öğrenci düzeyine uygun, yer-zaman-süreç-araç-gereç ve emek bakımından ekonomik olma göz önünde tutulmalıdır. Öğretme durumları, eğitim ortamlarındaki sürekliliği, aşamalılığı, dayanışıklığı sağlamalı ve faaliyet gösterecek şekilde ifade edilmelidir. Sınama-ölçme durumları hazırlanırken, tür, düzey, kapsam ve sınırlılık bakımından ilgili hedef davranışa uygun olmalı, öğrenci beklentilerine ters düşmemelidir. Sınama-ölçme araçları, müzik öğretim programında belirlenen hedefler ve hedef davranışların gerçekleşme durumu belirleyecek şekilde hazırlanmalıdır. Değerlendirmede ise programın denenmesi ve uygulanması sürecinde değerlendirme ölçüm ve sonuçlara göre sorular sorularak ne gibi yargılara varılacağı ayrıntılı olarak saptanmalıdır.

Müzik eğitimde öğrencileri belirlenen hedeflere ulaştırmak ancak sistemli, planlı bir anlayış ile mümkün olabilmektedir. Sistemli, planlı yaklaşımın en önemli ögesi ise programdır. Müzik eğitiminin bireyi istenen davranışlara yöneltmesi müzik eğitimi programları sayesinde gerçekleşebilmektedir. Müzik eğitimi alanında öğrencilerde yetenek gelişiminin sağlanması veya takip edilebilmesi öğrencilerin müzikal gelişimleri açısından önem taşımaktadır. Müzik eğitimi, kendine özgü alan bilgi ve becerilerinin oluşturulması aşamasında özellikle disiplinli çalışma, planlı, sistemli ve düzenli takip gerektiren kritik bir süreçtir.

Alanyazın incelendiğinde müzik dersi öğretim programı ve makamlar ile ilgili çeşitli çalışmalara ulaşılmıştır. Ulaşılan araştırmaların bazılarının öğretmen görüşlerine göre hazırlandığı, bazılarının ise öğrenci görüşlerine göre hazırlandığı görülmektedir. Tespit edilen araştırmaların bir kısmı programları makam özelinde incelerken, bazılarının ise öğretmen-öğrenci görüşleri doğrultusunda, müzik dersi öğretim programını genel çerçevede incelediği görülmektedir. Belirlenen kriterlere göre çalışmalar gruplanmıştır.

Müzik dersi öğretim programıyla ilgili; Albuz & Demirci (2018), Bağrıaçık (2013), Çilingir (2012), Demirci (2009), Demirci (2012), Gök & Tufan (2016), Güçlü (2009), Helvacı (2015), Keçeci (2018), Kırmızıbayrak (2009), Kocabaş (1993), Nacakçı (2010), Öztürk (2008), Öztürk (2011), Sağlam (2004), Şenler (2014), Yaman Akkuzu (2016)'nun çalışmalarına ulaşılmıştır. Bağrıaçık (2013), Çilingir (2012), Demirci (2012), Gök & Tufan (2016), Güçlü (2009), Helvacı (2015), Kırmızıbayrak (2009), Kocabaş (1993), Nacakçı (2010), Öztürk (2008), Öztürk (2011), Sağlam (2004), Şenler (2014) ve Yaman Akkuzu (2016)'nun çalışmalarını öğretmen görüşleriyle yürüttükleri saptanırken, Keçeci (2018)'nin ise çalışmasında öğrenci görüşlerini esas aldığı görülmüştür.

Çilingir (2012), Demirci (2009), Demirci (2012), Gök & Tufan (2016), Güçlü (2009), Helvacı (2015), Keçeci (2018), Kırmızıbayrak (2009), Nacakçı (2010), Sağlam (2004) ve Şenler (2014) çalışmalarında ilköğretim, yani ilköğretim ve ortaokul kademelerindeki müzik dersi öğretim programlarını incelerken, Güçlü (2009), Helvacı (2015) ve Keçeci (2018) ise doğrudan ortaokul müzik dersi öğretim programını incelemiştir. Güçlü (2009), Helvacı (2015) ve Keçeci (2018)'nin çalışmaları incelendiğinde müzik dersi öğretim programının yardımcı kaynaklarla yeterince desteklenmediği, mevcut düzeye uygun ve sistemli bir şekilde sınıflandırılmadığı, programdaki kazanımların yeterince gerçekleşmediği ve programın içeriğinin kısıtlı olduğu ifade edilmiştir. Keçeci (2018)'nin çalışması sonucunda; "öğrencilerin milli müzik kültürüne yönelik bilgi sorularına yeterli düzeyde doğru cevap veremedikleri, bunun sonucunda da öğretim programının Türk müzik kültürünü aktarmada tam anlamıyla yeterli olmadığı" belirtilmektedir. Bağrıaçık (2013), Çilingir (2012), Kocabaş (1993), Öztürk (2011) ve Yaman Akkuzu (2016) çalışmalarında ortaöğretim müzik dersi öğretim programını incelemiştir. Çalışmalarda uygulama, süreç ve incelenen konu bakımından farklılıklar olsa da genel zeminlerinde benzerlik taşımaktadırlar. Çalışmalar incelendiğinde ortak sonuç olarak, öğrenci ders kitabının içerik olarak genişletilmesi, programın uygulanabilirlik açısından geliştirilmesi ve okul donanımlarında iyileştirilmelere gidilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Öztürk (2011) çalışmasında üniversite öğretim elemanlarının görüşlerinden faydalanması bakımından diğer çalışmalardan ayrı bir yerde durmaktadır. "Makamsal işitme okuma ve yazma derslerindeki makamsal uygulamalara ilişkin durum saptaması yapan söz konusu çalışma, genel olarak makam konusu ve makamları icra ederken batı sazları ile geleneksel sazların kullanımının araştırılması" bakımından bu araştırma ile benzerlik göstermektedir.

Şen ve Burç (2016) "Makam tanımada önem taşıyan faktörler ve öğrencilerin basit makamları tanımadaki yeterlilikleri" adlı araştırmalarında üniversite öğrencilerine deneysel bir çalışma yapmışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerin seslendirilen seyirlerdeki makamları tanıma oranları en çoktan aza sıralandığında; Buselik, Karcıgar, Hicaz, Rast, Hüseyinî, Uşşak, Nevâ, Kürdî makamlarının

olduğu görülmüştür. Müzik öğretmeni adaylarını kapsayan bir çalışma olması nedeniyle bu araştırma ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Albuz ve Demirci (2018)'nin son iki müzik dersi öğretim programını karşılaştırdıkları çalışmalarına bakıldığında, yürütülen çalışmalara kaynaklık etme açısından önemli ve özgün bir yerde olduğu görülmektedir.

Yapılan alanyazın taraması sonucunda; 2018 müzik dersi öğretim programındaki makamsal kazanımların incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, ortaokul müzik dersi öğretim programındaki makamsal kazanımların öğretmen görüşleriyle incelenmesi açısından yapılan diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir.

Mesleki müzik eğitimi veren kurumlar da eğitimde program geliştirme alanındaki çalışmalardan daha çok ve verimli şekilde yararlanmaya başlamış ve özellikle son süreçte, kültürel aktarımın önemli bir unsuru olarak geleneksel makam müziğimizle ilgili kazanımlara sayıca daha çok yer verilerek düzenlenen öğretim programlarını uygulamaya başlamışlardır. Bahsi geçen öğretim programlarının bizatihi yürütücüsü ve program geliştirmenin doğrudan dönüt kaynağı olarak karşımıza çıkan ise öğretmendir.

2018 müzik dersi öğretim programı amaçları incelendiğinde; Türk müziği ve kültürüne ilişkin ifadeler bazı amaç cümleleri içerisinde yer verildiği görülmektedir. Aynı şekilde 2018 müzik dersi öğretim programında öğrencide geliştirilmesi hedeflenen beceriler arasında da geleneksel bağlamda ilgili beceriler bulunmaktadır (MEB, 2018).

Müzik eğitiminde öğrencilere aktarılacak istenen genel müzik kültürü tek yönlü olmamakla birlikte, öğrencinin ulusal ve uluslararası, nitelikli müzik örnekleri ile tanışıp, müziğin toplumsal ve kültürel işlevlerinden yararlanmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle özellikle kendi kültür ürünümüz olan müzik tür ve örneklerimiz her sınıf düzeyinde oluşturulan kazanımlarda yer almıştır. Programda yer alan makamlarla doğrudan ilgili kazanımlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: 2018 Müzik Dersi Öğretim Programında Yer Alan Makamsal Kazanımlar

Sınıf	Kazanım No	Kazanımlar
5	A.5	"Türk müziğinin makamsal yapısını fark eder"
6	A.6	"Türk müziğinin makamsal bir yapıda olduğunu fark eder"
7	A.4	"Türk müziğinin makamsal bir yapıda olduğunu fark eder"
7	B.2	"Müzikte dizileri tanır"
8	A.4	"Türk müziğinin makamsal bir yapıda olduğunu fark eder"
8	B.2	"Müzikte dizileri tanır"
8	D.7	"Müziğin terapi yöntemi olarak da kullanıldığını bilir"

Tablo 1'de programda yer alan kazanımlar incelendiğinde Türk müziğinin temel dokusu göz önünde bulundurularak makamsal farkındalık oluşturulmaya çalışıldığı görülmüştür. Her sınıf düzeyinde belirli makamlar ele alınmış ve bu makamlara yönelik çeşitli dinleme çalışmalarına yer verilmiştir. Söz konusu kazanımlarda 5. sınıfta Rast ve Hüseyini, 6. sınıfta Nihavent ve Nikriz, 7. sınıfta Segâh ve Hüzam, 8. sınıfta ise Eviç makamı yer almaktadır. Programda yer alan makamların, seyir özelliklerine girilmeden sadece hissetmeye yönelik aktarılması gerektiği belirtilmiştir. Burada makam dizilerinin teorik özelliklerinden çok, işitsel yapılarına ağırlık verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca 8. sınıf düzeyinde yer alan D.7 "Müziğin terapi yöntemi olarak da kullanıldığını bilir" kazanımında makamların insanlar üzerindeki iyileştirme gücünden faydalanılarak tedavi için kullanıldığının vurgulanması istenmiştir.

Program geliştirme sürecinin aktif elemanı olan öğretmenlerin görüşlerini toplayarak program hazırlayıcılarının, yürütücülerinin ve değerlendiricilerin kullanabileceği verileri bilimsel bir alt yapıyla sunmak gereği araştırmanın problemi oluşturmuştur.

Bu araştırmanın problem cümlesi, "2018 ortaokul müzik dersi öğretim programındaki makamsal kazanımlara ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?" şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın problemi doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Öğretmenlerin, 2018 müzik dersi öğretim programı kazanımlarında yer alan makamlarla ilgili bilgi birikimlerine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin, programda yer alan makamlara, teori ve uygulama açısından hâkim olma durumları hakkındaki görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenler, makamsal kazanımları öğrencilere aktarma hususunda geleneksel müziklerle ilgili aldıkları eğitimi ne ölçüde yeterli bulmaktadır?

4. Öğretmenlerin, 2018 müzik dersi öğretim programı kazanımlarında yer alan makamları, öğrencilere hangi yöntem ve tekniklerle aktarılması gerektiğine yönelik görüşleri nelerdir?
5. Öğretmenlerin makamsal kazanımları öğrencilere aktarırken yaşadıkları problemler nelerdir?
6. Öğretmenlerin, 2018 müzik dersi öğretim programında yer alan ve her sınıf düzeyinde tekrarlanan “makamların teorik detaya girilmeden hissiyatının aktarılması” yaklaşımı hususundaki görüşleri nelerdir?
7. Öğretmenlerin “makamsal kazanımların beceriye dönüşmesinin öğrencilere kazandırabileceği faydalar” hususundaki düşünceleri nelerdir?

2. Araştırmanın Yöntemi ve Modeli

Bu çalışmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmış ve görüşme tekniği uygulanmıştır.

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir kanıya varmak, amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan modeller olarak adlandırılmaktadır. Araştırmaya konu olan olay kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009, 77-79).

Nitel araştırma, araştırmacıların doğal ortamda mülakat, gözlem, doküman gibi çoklu yöntemlerle veri topladığı, toplanan verilerin bütün veri kaynaklarına karşılık gelen kategoriler veya temalar halinde organize edilip anlamlandırılarak bütüncül bir yaklaşımla sunulduğu, araştırmacıların çalışmalarına kendilerini tam olarak yansıttıkları araştırma türü olarak tanımlanabilir (Creswell, 2013, 45-47).

Görüşme, nitel araştırmacıların, çalışmalarında yer alan katılımcıların davranışları, duyguları, etraflarındaki dünyayı ne şekilde ifade ettikleri ve geçmişte olup bitmiş tekrar etmeyecek olan deneyimleri hakkında bilgi edinebilmek için kullandıkları bir nitel veri toplama tekniği olarak tanımlanabilir (Merriam, 2013, 86). Görüşme, araştırmada ele alınan konuyu katılımcıların bakış açılarından görebilmeye ve bu bakış açılarının oluşmasına neden olan sosyal yapı ile süreçlerin neler olduğunu ortaya çıkarabilmeye olanak sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2013, 46). Görüşme, amacına, katılanların sayısına, görüşmedeki kuralların katılığına bağlı olarak sınıflandırılabilir (Seyidoğlu, 1997, 37).

Nitel araştırma tekniği ışığında hazırlanan bu çalışmada içerik analizi tekniği kullanılmış, müzik öğretmenlerinden elde edilen ham veriler dört aşamada analiz edilmiştir: 1. Verilerin kodlanması, 2. Kodlanan verilerin temalarının belirlenmesi, 3. Kodların ve temaların düzenlenmesi, 4. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım & Şimşek, 2013, 228).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Afyonkarahisar’ın merkez dâhil 18 ilçesinde MEB’e bağlı ortaokullarda görev yapmakta olan toplam 30 ortaokul müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin demografik bilgilerine Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5 ve Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kadın	14	46.7
Erkek	16	53.3
Toplam	30	100

Tablo 2’de araştırmanın uygulandığı müzik öğretmeni grubuna bakıldığında, %46.7’sinin (14 kişi) kadın, %53.3’ünün (16 kişi) ise erkek olduğu görülmektedir.

Çalışma grubunda yer alan müzik öğretmenlerinin yaşlarına göre dağılımları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımları

Yaş	f	%
25-30	8	26.7
30-35	13	43.13
35-40	7	23.3
40 +	2	6.7
Toplam	30	100

Tablo 3’te araştırmanın uygulandığı müzik öğretmeni grubuna bakıldığında, %26.7’sinin (8 kişi) 25-30, %43.13’ünün (13 kişi) 30-35, %23.3’ünün (7 kişi) 35-40, %6.7’sinin (2 kişi) ise 40 ve üstü yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Çalışma grubunda yer alan müzik öğretmenlerinin mezun oldukları eğitim kurumlarına göre dağılımları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Eğitim Kurumlarına Göre Dağılımları

Mezun Olunan Fakülte	f	%
Eğitim Fakültesi	26	86.7
Güzel Sanatlar Fakültesi	3	10
Devlet Konservatuarı	1	3.3
Toplam	30	100

Tablo 4'te araştırmanın uygulandığı müzik öğretmeni grubuna bakıldığında, %10'unun (3 kişi) Güzel Sanatlar Fakültesinden, %3.3'ünün (1 kişi) Devlet Konservatuarından, çoğunluğunun ise %86.7 (26 kişi) Eğitim Fakültesinden mezun olduğu görülmektedir.

Çalışma grubunda yer alan müzik öğretmenlerinin mesleki kıdem sürelerine göre dağılımları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Müzik Öğretmeni Olarak Mesleki Kıdem Sürelerine Göre Dağılımları

Mesleki Kıdem	f	%
1-5 yıl	5	16.7
6-10 yıl	15	50
10-15 yıl	5	16.7
16-20 yıl	2	6.6
20 yıl ve üzeri	2	6.6
Toplam	30	100

Tablo 5'e bakıldığında müzik öğretmenlerinin %50'sinin (15 kişi) 6-10 yıl, %16.7'sinin (5 kişi) 1-5 yıl, %16.7'sinin (5 kişi) 10-15 yıl, %6.6'sının (2 kişi) 16-20 yıl, %6.6'sının (2 kişi) 20 yıl ve üstü mesleki kıdem süresine sahip oldukları görülmektedir. Çalışma grubunu oluşturan müzik öğretmenlerinin çoğunluğunun meslekte nispeten daha yeni oldukları görülmektedir.

Çalışma grubunda yer alan müzik öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre dağılımları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Eğitim Durumları	f	%
Lisans	28	93.3
Yüksek Lisans	2	6.7
Doktora	-	-
Toplam	30	100

Tablo 6'ya bakıldığında çalışma grubunun çoğunluğunun %93.3 oranla (28 kişi) lisans mezunu, %6.7'sinin (2 kişi) yüksek lisans mezunu olduğu, doktora mezununun ise olmadığı görülmektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak; 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar'da görev yapan ortaokul müzik öğretmenlerinin müzik dersi öğretim programındaki (2018) makamsal kazanımlar hakkındaki görüşlerini incelemek amacıyla; araştırmacı tarafından 11 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Merriam (2013)'a göre; "nitel olarak yürütülen araştırmalarda görüşmeler daha az yapılandırılmış olmalı ve açık uçlu sorulardan oluşmalıdır. Bu şekilde yürütülen daha az yapılandırılmış görüşmeler, katılımcıların algıladıkları dünyayı kendi düşünceleriyle ifade etmelerini sağlar. Bunun için katılımcıların kendi dünyalarına ulaşabilmek için görüşme sorularının çoğunlukla açık uçlu olması gerekmektedir".

Görüşme formu hazırlanırken 3'ü müzik eğitimi, 1 tanesi eğitim bilimleri, 1 tanesi ise Türk dili ve edebiyatı ana bilim dallarında görev yapmakta olan toplam 5 uzman öğretim elemanının görüşlerinden yararlanılarak formun geçerlik ve güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmada ölçme aracı olarak geliştirilen görüşme formu, alınan dönütler doğrultusunda gerekli ekleme, düzeltme ve değişiklikler yapıldıktan sonra son haline kavuşturulmuş ve ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Görüşme formunun ön uygulamasının yapılması için 2 müzik öğretmenine görüşme formunda yer alan sorular yöneltilmiştir. Soruların araştırmaya veri sağlamaya uygun olduğundan emin olunduktan sonra diğer öğretmenlerle de görüşmelere başlanılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Ön uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi ve gerekli düzeltmelerin yapılmasından sonra görüşme formu ile çalışma grubunda yer alan müzik öğretmenlerine ulaşılmış ve veriler toplanmıştır. Toplanan verilerin nitel çözümlenmesiyle elde edilen bulgular düzenlenip yorumlanarak tablolaştırılmıştır.

Ortaokul müzik öğretmenleriyle yapılan görüşmeler 2018-2019 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında gerçekleştirilmiş olup, görüşmeler bazen yüz yüze zorunlu durumlarda ise telefon görüşmesiyle ses kaydı yapılarak yürütülmüştür. Yüz yüze yapılan görüşmelerde ses kaydı ve not alma metotları kullanılarak görüşmenin maksimum verimliliği hedeflenerek derinlemesine bilgi edinmek amaç edinilmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerin kişisel bilgileri gizli tutulup ses kaydı tamamen görüşme yapılan öğretmenin onayı ile uygulanmıştır. Ses kaydı yapmak istemeyen öğretmenlerle not alma metoduyla görüşülmüştür. Çalışmada görüşme yapılan öğretmenlerin isimleri, öğretmenlere verilen numaralandırma yöntemiyle (Kadın öğretmenlere "KÖ1", Erkek öğretmenlere "EÖ1" şeklinde) belirtilmiştir. Görüşmeler okul idaresinin bilgisi dâhilinde, öğretmenlerin ders saatleri dışında ve uygun buldukları bir görüşme ortamında yapılmıştır. Araştırmada, makamsal kazanımlar ifadesi, 2018 ortaokul müzik dersi öğretim programında yer alan makam öğretimine yönelik kazanımların tümünü kapsayan bir ifade olarak kullanılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Öğretmenlere uygulanan görüşme formu sonrasında ses kayıtları ve notlar bilgisayar ortamına aktararak deşifre edilmiştir. Bu deşifre sırasında içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. "Bu analiz türünün özünü kuramsal olarak belirlenen kategori sistemi oluşturur. Kategori sistemine göre ilgili boyutlar belirlenir ve materyalden süzülerek alınır" (Mayring, 2011, 117).

3. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada, görüşme formundan elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin, sorulara vermiş oldukları yanıtlar yüzde ve frekanslarıyla analiz edilerek tablolar halinde sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin bulgular.

Çalışma grubunda yer alan müzik öğretmenlerinin müzik dersi öğretim programı (2018) kazanımlarında yer alan makamlarla ilgili bilgi birikimlerinin ne düzeyde olduğuna yönelik görüşleri Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9'da incelenmiştir.

Tablo 7: Müzik Öğretmenlerinin Yenilenen Müzik Dersi Öğretim Programını İnceleme Durumları

Görüşler	f	%
İnceledim	28	93.3
İncelemedim	2	6.7
Toplam	30	100

Tablo 7'de görüleceği üzere görüşme yapılan müzik öğretmenlerinden %93.3'ü (28 kişi) yenilenen 2018 müzik dersi öğretim programını incelediğini belirtirken, %6.7'sini oluşturan (2 kişi) ise incelemediklerini belirtmişlerdir. 2018 müzik dersi öğretim programını incelemeyen söz konusu iki müzik öğretmene incelememe nedenleri sorulduğunda "program yeni olduğu için incelemeye fırsat bulamadıklarını" belirtip en kısa sürede programı incelemek istediklerini de eklemişlerdir.

Tablo 8: Müzik Öğretmenlerinin Yenilenen Müzik Dersi Öğretim Programının İşlevselliği Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	f	%
İşlevsel buluyorum	22	73.3
İşlevsel değil	6	26.7
Toplam	28	100

* Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerden iki kişi bu soruya yanıt vermemişlerdir.

Tablo 8'de görüleceği üzere görüşme yapılan müzik öğretmenlerine yenilenen müzik dersi öğretim programının işlevselliği hakkındaki görüşleri sorulmuş olup müzik öğretmenlerinin büyük bir bölümü %73.3'ü (22 kişi) müzik dersi öğretim programını işlevsel bulduğunu belirtirken %26.7'si (6 kişi) çeşitli gerekçeler ileri sürerek müzik dersi öğretim programını işlevsel bulmadıklarını belirtmişlerdir. İki müzik öğretmeni ise fikir belirtmek istememişlerdir. Öğretmenlerin programı işlevsel bulmadıkları konusundaki başlıca gerekçeleri "teoriye ağırlık verilmesi", "çalgi ve performansın geri planda bırakılması", "Programa öğretmenlerin alt yapılarının sağlam olmayan konuların eklenmesi" ve "öğrenci seviyesinin üzerinde kazanımlara yer verilmesi" olarak görülmektedir.

Örneğin programda teoriye ağırlık verildiği ve çalgı ile performansın geri bırakıldığı düşüncesine sahip olan EÖ1 görüşlerini, "Kabaca göz attığımda daha çok teoriye ağırlık verdiklerini ve çalgı ve performansın geri

planda bırakıldığını gördüm. Sadece dinleme-ayırt etme üzerine gitmişler. Ben daha çok melodika ve flüt üzerinden işliyorum derslerimi” şeklinde açıklarken, programa öğretmenlerin alt yapılarının sağlam olmadığı konuların eklenmesi hususunda EÖ3 “İşlevsel bulmuyorum. Alt yapımızın sağlam olmadığı konuları eklemişler zamanında programda olan bu konulara ağırlık verilerek okutulsaydık program şuan amacına daha iyi hizmet ederdi” demiş, programda öğrenci seviyesinin üzerinde kazanımlara yer verildiği inancında olan EÖ11 ise “Hayır yeterli bulmuyorum. Yüzeysel anlatıldı. Üniversite öğrencisi seviyesinde anlatıldığı için biz onu bu yaş seviyesine indirgeyemedik. Mesela müzikte makam dizilerini ve Türk müziğini tanır ve ayırt eder diyor. Bu kazanım çok geniş kapsamlı ve o yaş grubu için ağır. Verilmek istenen kazanımlar amacına ulaşmıyor” ifadeleri ile görüşlerini gerekçelendirmiştir.

Tablo 9: Müzik Öğretmenlerinin Yenilenen Müzik Dersi Öğretim Programını Eski Programla Karşılaştırma Durumları

Görüşler	f	%
Yeni program daha işlevsel	18	64.3
Beğendim ama daha işlevsel olabilirdi	6	21.4
Aralarında fark yok	3	10.7
Diğer	1	3.6
Toplam	28	100

* Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerden iki kişi bu soruya yanıt vermemişlerdir.

Tablo 9’den anlaşılacağı gibi görüşme yapılan müzik öğretmenlerinin önemli bir kısmı %64.3’ü (18 kişi) yenilenen 2018 müzik dersi öğretim programını eski programa nazaran daha işlevsel bulduğunu belirtmiştir; %21.4’ü (6 kişi) beğendim ama daha işlevsel olabilirdi, %10.7’si (3 kişi) ise aralarında fark yok şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerin yeni programı daha işlevsel bulmaları konusundaki başlıca gerekçeleri “yeni programa güncel eklemeler yapılması”, “geleneksel müziklerin ağırlık kazanması” ve “program kapsamındaki kazanımların uygulanabilirliği” şeklinde görülmektedir. Örneğin yeni programda geleneksel müziklerin ağırlık kazandığı düşüncesine sahip olan KÖ4 görüşlerini, “Programda makamların temel dinamiklerini aktarma açısından önemli adımlar atılmış konuya gereken özen gösterilmeye çalışılmış diyebilirim. Başka bir açıdan da aslında öz müziğimize dönüş mahiyetinde olmuş. Bu gelişmelerin yaşanması kültürümüzü ve müziğimizi yaşatma açısından son derece mühim” diyerek görüşlerini açıklarken, programa güncel eklemeler yapıldığını ifade eden EÖ5, “Önceki programda önemli gün ve haftalardaki o günün anlam ve önemine dair şarkı ya da türkülerde kısır bir düzen vardı. Şimdiki program ihtiyaçlara bu yönden daha iyi karşılık veriyor” diyerek görüşlerini açıklamıştır.

Programdaki kazanımların uygulanabilirliğine değinen KÖ6 ise, “Bu program bir takım yeni düzenlemelerle öğrencinin seviyesine biraz daha inmiş gibi. Bu sene öğrencilerim derslerde daha aktif diyebilirim. Bunda yeni programın anlaşılabilirliğinin de etkisi olduğunu düşünüyorum. Örneğin bana öğrenci bilmediği bir müzik terimi soruyor ve hemen akabinde kitapta çoğu zaman cevaba ulaşabiliyoruz” diyerek görüşlerini dile getirmiştir. Üç müzik öğretmeni ise söz konusu iki programın aralarında kayda değer bir fark olmadığını öne sürmüşlerdir.

Programı işlevsel bulmasına rağmen eksiklerinin olduğunu belirten yedi müzik öğretmeninden EÖ13, “Olumlu yönde ilerleme sağlanmış ama yine de eksikler var. Örneğin çalgı eğitimine önem gösterilmediğini görüyorum. Ama önceki programa nazaran birçok noktada ilerleme kaydettiğini ve birçok soruna çözüm oluşturabilecek mahiyette detaylara kavuşturulduğunu gördüm” şeklinde görüşlerini gerekçelendirirken KÖ3 ise bir kıyas yapmanın mümkün olmadığını belirterek şunları söylemiştir; “Eski programı bilmiyorum bundan önce lisede görev yapıyordum. O yüzden eski programla, yenilenen 2018 ortaokul müzik dersi öğretim programını kıyaslamam mümkün değil”.

3.2. Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin bulgular.

Çalışma grubundaki müzik öğretmenlerinin, programda yer alan makamlara, teori ve uygulama açısından hâkim olma durumları hakkındaki görüşleri Tablo 10’da incelenmiştir.

Tablo 10: Müzik Öğretmenlerinin Programda Yer Alan Makamlara (Nikriz, Nihavent, Segah, Hüzzam, Rast, Hüseyini, Eviç) Teori ve Uygulama Açısından Hakimiyetleri ile İlgili Görüşleri

Görüşler	f	%
Nihavent	15	28.3
Rast	11	20.8
Hüseyini	8	15.1
Segâh	3	5.6
Nikriz	2	3.8
Hüzzam	2	3.8
Eviç	2	3.8

Hiçbirine hâkim değilim	7	13.2
Bu makamlar hakkında bir fikrim yok	3	5.6
Toplam	53	100

* Çalışma grubunda yer alan öğretmenler bu soruya birden fazla yanıt vermişlerdir.

Tablo 10'da görüldüğü gibi görüşme yapılan müzik öğretmenleri programda yer alan makamlara hâkim olmamakla birlikte öğretmenlerin büyük bir kısmı %28.3 (15 kişi) Nihavent makamı, %20.8'i (11 kişi) Rast makamı ve %15.1'i (8 kişi) Hüseyini makamı diyerek; tonal yatınlıktan dolayı Nihavent, Rast ve Hüseyiniye daha yakın olduklarını belirtmişlerdir. Yine hatırı sayılır bir kısmı %13.2'si (7 kişi) makamlara hâkim olmadığını belirtirken %5.6'sı ise (3 kişi) programdaki makamlar hakkında bir fikri olmadığını ifade etmiştir. Bazı görüşler aşağıda şu şekilde sıralanmıştır;

"Açıkçası Nihavent daha yakın geliyor. Rast makamı da aynı şekilde. Kendi çaldığım enstrümanda da bunları kullanmadığım için ve klasik batı müziği eğitimi aldığım için bir hâkimiyetim yok. Aslında biraz bağlama da çalışıyorum ama onda kullandığım makamların ne olduğunu bilmiyorum" KÖ2.

"Mesela Rast, Nihavent ve Hüseyini makamlarını kendim de çok sevdiğim için derslerimde kullanıyorum. Ve günümüz müziğiyle gündelik hayatta sık sık karşılaştığımız ve örtüşen makamlar. Ama nikriz benim için zor bir makam. Segah ve Hüzzam da aynı şekilde. Bunlar hakkında yetkinliğim yok" KÖ1.

"Bu konuda kendimi yeterli görmüyorum. Kendi mi geliştireyim diye üstüne de düşmedim. Tek tek inceleyecek durumda değilim. Ama batı müziğindeki modlara hakimim ve bu modlarla makamların örtüştüğü noktada makamları öğrenebilme konusunda modları kendime kodlama için kullanabilirim. Mesela phrigian ve kürdi makamının aynı ses dizileri olduğunu biliyorum" EÖ1.

"Hepsine hakimim diyebilirim. Hatta şu aralar yapmaktaki olduğum çalışmam Eviç makamıyla daha da ilişkili olmama neden oldu. Son üç dört yıldır makamsal noktada kendimi geliştirmeye çalıştım. Bu sebeple bu alana biraz yoğunlaştım ve bu makamlara teorik ve pratik manada hakim olduğumu düşünüyorum ve hatta halk müziği örneklerini son dönemlerde araştırmaya çalışıyorum. Bu daha çok bireysel bir çabam ve merakım" EÖ13.

"Nihaventi biliyorum uygulayabilirim. Diğerleri de çok sevdiğim makamlar ama teorik olarak bilip uygulayabileceğimi sanmıyorum" KÖ12.

"Tek tek bakarsak pek bir fikrim yok biraz Rastın özelliklerini hatırlıyorum diğerlerini bilmiyorum" EÖ8.

"Duyum ve uygulama açısından hâkim değilim teori olarak da pek bir fikrim yok aslında. Dediğim gibi hocam çocuklara bir şeyler gösteriyoruz müfredatta var diye ama ben de hâkim değilim yani sonuçta. O yüzden bu makamların hiçbirini bilmiyorum diyebilirim" KÖ5.

3.3. Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgular.

Çalışma grubunda yer alan müzik öğretmenlerinin makamsal kazanımları öğrencilere aktarma hususunda geleneksel müziklerle ilgili aldıkları eğitimi ne ölçüde yeterli buldukları Tablo 11 ve Tablo 12'de incelenmiştir.

Tablo 11: Müzik Öğretmenlerinin Makamsal Kazanımları Öğrencilere Aktarma Hususunda Geleneksel Müziklerle İlgili Aldıkları Eğitimin Yeterliliği Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterliydi	5	16.7
Yetersizdi	25	83.3
Toplam	30	100

Tablo 11'de görüldüğü gibi müzik öğretmenlerinin %16.7'si (5 kişi) üniversitede makamlarla ilgili aldıkları eğitimi yeterli bulmuş, %83.3'ü ise (25 kişi) aldıkları eğitimi yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir.

Aldıkları eğitimi yeterli bulanların söz konusu yeterliliği, okudukları bölümün müzikal yaklaşımına bağladıkları, temelinde Türk müziği eğitimi ağırlıklı bir eğitim almış olmanın avantajını yaşadıklarını eklemiştir. Mezun olduğu lisans programında geleneksel Türk müziği ağırlıklı eğitim gördüğünü belirten EÖ7 ise, "Biz ağırlıklı olarak nazariyat dersleri aldık üniversitede. Zaten bireysel çalgım Türk müziği sazıydı. Bunun avantajını bu konuda yaşıyorum tabi. Bunun yanında Klasik Batı müziği de biliyorum" şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Öğretmenlerin üniversitede aldıkları eğitimin yetersizliğine ilişkin belirttikleri nedenler ise Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Müzik Öğretmenlerinin Geleneksel Müziklerle İlgili Aldıkları Eğitimin Makamsal Kazanımları Öğrencilere Aktarma Hususunda Neden Yetersiz Oldukları Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	f	%
Klasik Batı müziği ağırlıklı olması	23	67.6
Makamların yüzeysel işlenmesi	11	32.4
Toplam	34	100

* Çalışma grubunda yer alan öğretmenler bu soruya birden fazla yanıt vermişlerdir.

Tablo 11 ve Tablo 12'den de anlaşılacağı gibi müzik öğretmenlerinin çoğunluğu %67.6'sı (23 kişi) geleneksel müziklerle ilgili aldığı eğitimi yetersiz bulma gerekçelerini, aldıkları eğitimin Klasik Batı müziği ağırlıklı olmasına ve bu durumu mezun oldukları müzik bölümünün temelinde oluşturduğu müzikal yaklaşımlara bağlamışlardır. Diğer %32.4'ü ise (11 kişi) geleneksel müziklerle ilgili aldığı eğitimi yetersiz bulma gerekçelerini, makamların yüzeysel işlenmesine bağlamışlardır.

Devamında bazı müzik öğretmenleri bu durumu şöyle gerekçelendirmişlerdir;

"Üniversitede aldığım eğitimi yeterli bulmuyorum çünkü orada makamları yüzeysel olarak gördük ve sonrasında hep Batı müziğine yöneldik. Hatırladığım kadarıyla bir dönem bu dersleri aldık. Tam olarak teorik de değildi pratik de etmedik. Makamlar programda var ama atanmış öğretmenler aynı benim gibi makamlardan bihaber" EÖ1.

"Aldığımız eğitim yetersizdi bence. Mezun olup çalışmaya başlayınca kendi imkânlarımızla ve metotlarımızla öğrenmeye çalıştık bu konuları. Yani verilen eğitim daha çok Klasik Batı müziği çerçevesinde" EÖ3.

"Kesinlikle yetersizdi diye düşünüyorum. Batı müziğine ağırlık verilmiş bir sistemden geliyoruz. Formalite icabı gibiydi Türk müziği ile ilgili olan dersler" EÖ5.

"Yani çok fazla makamlarda yeterliliğim yok. Öğrenciye aktarma açısından yüzeysel olarak aktarmaya çalışıyoruz. Ama derinlemesine inildiği zaman batı müziği eğitimi aldığımız için sıkıntılar yaşıyoruz. Türk halk müziği dersi aldık ama yetersiz ve yüzeyseldi bana göre" KÖ1.

"Türk halk müziği ve Türk sanat müziği derslerimiz vardı. Her biri yarım dönem sürdü. Fakat bu derslerin geleneksel müziklerle ilgili literatürün önemli başlıklarının öğretilmesi açısından çok fazla yararlı olduğunu söyleyemem. Birinci sınıftan başlayarak müzik öğretmeni adaylarının kendi kültürleriyle ve müziklerini daha fazla öğrenecek şekilde programlandırılması gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla bu dersler geleneksel müziklerin temel dinamiklerini aktarma açısından yeterlidir diyemem. Makam dediğimiz kavramı öncelikle nazari açıdan kısa tarihinin öğrencide belli okuma kaynaklarına yönlendirme yaparak belli örnekleri icra üzerinden göstererek değinmek gerektiğini düşünüyorum. Özellikle ecdadın kullandığı edvarları, durumu onların seviyesine düşürerek paylaşmakla başlanabilir. Makamın dinamik bir yapı olduğu zaman içerisinde makamların isimlerinin de değişebildiği doğal bir süreç şeklinde bahsedilebilir. Öte yandan son dönemdeki Arel-Ezgi-Uzdilek sistemi yani şuanki mevcut mesleki müzik eğitim programlarında yaygın ve baskın şekilde kullanılan bu sistemin çeşitli açılardan pratiği yapılabilir. Fakat bu nazari değişimin tarihsel serüven içerisinde hangi ihtiyaçlara cevap verdiği ve hangi müzikolojik sebep sonuç ilişkileri içerisinde ortaya çıktığını da özellikle belli kaynak isimlerini aktararak değinmek doğru olacaktır. Lisans programındaki bu dersler içerisinde bu detaylar yerleştirilebilir. Bu çok zor bir şey değil" EÖ13.

"Hem yetersizdi hem de üniversite öğrencisi seviyesinde anlatıldığı için biz onu ortaokul seviyesine indirgeyemedik" EÖ11.

Geleneksel müziklerle ilgili aldıkları eğitimi öğrenciye aktarma konusunda yetersiz bulup konuyu farklı açılardan ele alan müzik öğretmenlerinden bazıları ise görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir;

"TSM ve Türk halk müziği derslerimiz vardı. Orada gördük tabi bunları. Ama tekrar etmek lazım. Sürekli karşılaştığımız bir konu olmadığı için unutuluyor. Burada benim de suçum var" EÖ9.

"Yeterliydi diyemem ama sonuçta ben de üzerine çok düşmedim hata bende de var" KÖ8.

"Aldığımız eğitim yetersizdi ama daha nitelikli olsa bile sanırım ben çok ağırlık veremezdim bu konuya. Çünkü bireysel çalgım ve piyano dersim beni yeterince zorluyordu zaten" KÖ14.

3.4. Araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin bulgular.

Çalışma grubundaki müzik öğretmenlerinin müzik dersi öğretim programı (2018) kazanımlarında yer alan makamları, öğrencilere hangi yöntem ve tekniklerle aktardıkları Tablo 13, Tablo 14, Tablo 15 ve Tablo 16'da incelenmiştir.

Tablo 13: Müzik Öğretmenlerinin Derslerinde Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	f	%
Anlatım yöntemi	8	21.7
Gösteri yöntemi	5	13.5
Soru-cevap yöntemi	5	13.5
Dinleme-söyleme yöntemi	19	51.3
Toplam	37	100

* Çalışma grubunda yer alan öğretmenler bu soruya birden fazla yanıt vermişlerdir.

Tablo 13'de görüldüğü üzere görüşme uygulanan müzik öğretmenleri derslerinde kullandıkları öğretim yöntemi ve tekniği olarak %51.3'ü (19 kişi) en sık dinleme-söyleme yöntemini dile getirmişlerdir. Müzik dersinin yapısına daha uygun olması nedeniyle tercih edildiği düşünülen yöntemin kullanılma nedeni ile ilgili olarak müzik öğretmenlerinin görüşleri şu şekilde sıralanmıştır;

"Dinleme yolunu kullanıyorum. Çeşitli eserler dinleterek makamları özümsetmeye çalışıyorum. Öğrenci duymadığı zaman konu çok havada kalıyor. Bu soyutluğu gidermek için işitsel olarak makamları çocuklara dinletiyorum" EÖ2.

"Normalden çok farklı bir yöntem kullandığımı söyleyemem. Türk sanat müziği ve Türk halk müziğinin günümüzde her ne kadar birbirinden ayrı bir tür olarak lanse edilmeye çalışıldığını görsem de ben bu iki müzik türünün aynı kökten geldiğini ve temel dinamiklerinin yakın olduğunu düşünüyorum. İkisinin de makamsal bir alt yapısının olduğunu görüyorum ve dolayısıyla perdesel anlamda sıkıntı yaşatan Batı müziği çalgılarını hiçbir şekilde bu makamsal kazanımları aktarırken kullanmıyorum. Kullandığım teknikler düz anlatımdan ziyade işitmek üzerine çünkü programda işitsel manada makamı ayırt etmeye yönelik detayları hatırlıyorum dinletip yaptırma burada ön plana çıkıyor ve bunları özellikle Türk müziği çalgılarını kullanarak yapmaya çalışıyoruz. Bilinen eserleri kullanmamız gerekiyor. Burada programda verilen kazanımlara bağlı kalarak eserleri seçebiliyoruz" EÖ13.

Dinleme-söyleme alanını kullanan EÖ2 ve EÖ13 görüşlerini bu şekilde dile getirirken diğer bir müzik öğretmeni EÖ12 ise şunları eklemiştir;

"Makamları dinleterek örneklendirmek benim için daha kolay oluyor çünkü bu yaş gurubundaki çocuk için yazı yazmak ve teoriye gömülmek sıkıcı olabiliyor" EÖ12.

Makam özelliklerini anlatıp yazdırarak öğretme şeklini benimseyen sekiz müzik öğretmeni ise görüşme uygulanan müzik öğretmeni gurubunun en sık kullandığı ikinci yönteme başvurmuşlardır. Gösteri ve soru-cevap yöntemi ise görüşme uygulanan müzik öğretmenleri tarafından daha az tercih edilmiştir.

Tablo 14: Müzik Öğretmenlerinin Makamsal Kazanımları Aktarırken Yardımcı Kaynak Kullanımı Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	f	%
Kullanmıyorum	27	90
Kullanıyorum	3	10
Toplam	30	100

Tablo 14'de görüldüğü gibi görüşme yapılan müzik öğretmenlerinin %90'ı (27 kişi) makamsal kazanımları aktarırken derslerinde yardımcı kaynak kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Yardımcı kaynak kullanmak istediği halde böyle bir materyalin olmadığını ve dolayısıyla yararlanamadığını belirten ve dikkat çekici görüşler bildiren bir müzik öğretmeni ise şunlara değinmiştir;

"Maalesef yardımcı kaynak yok. Özellikle programda yer alan makamların işlendiği bir kaynak lazım. Çocukların seviyesine uygun şarkı ve türkü örneklerinin bulunması lazım. Maalesef ben böyle bir kaynak varsa da bilmiyorum. Özellikle müzik öğretmeni olarak bu noktada yeni gelen bu program doğrultusunda çok büyük bir eksiklik olduğunu görüyorum. Eğer böyle bir kaynak olsaydı derslerim çok daha verimli geçerdi. Bu kaynağın bir de işitsel açıdan desteklenmiş video kayıtlarla zenginleştirilmesi çok önemli çünkü müzik öğretmeni adayları batı müziği temelli bir eğitim alarak geliyorlar. Özellikle eğitim fakültesi mezunları için bunu söyleyebilirim" EÖ13.

Yardımcı kaynak kullanmadığını bildiren bir başka müzik öğretmeni ise;

"EBA diye bir sistemimiz var. Akıllı tahtadan yararlanarak bu sistem üzerinden çeşitli ders materyallerine ve dökümanlarına ulaşım dersleri daha verimli işleyebildik. Ama maalesef müzik dersleriyle ilgili yeterli kaynağa ulaşamıyoruz. Bahsettiğim sistem bizim işimize yaramıyor" EÖ11.

Yardımcı kaynak kullandığını dile getiren üç müzik öğretmenin görüşleri ise şu şekildedir;

"Derslerimde makamları öğrencilere aktarırken yardımcı kaynak kullanıyorum. Örnek verecek olursam türkülerin yaşanmış hikâyelerini anlatan bir küçük el kitabım vardı hala durur. Onu derslerimde yazılı argüman olarak kullanıyorum. Hem böylece biraz olsun çocukların ilgisini derse çekebilmiş oluyorum" EÖ2.

"Derslerimde makamları anlatıp çeşitlendirebilmek için yardımcı dokümanlara ihtiyaç duyuyorum. Üniversitede ana çalgım bağlamaydı. Bağlama dersinde kullandığımız metotları türkü arşivlerini atandıktan sonra derslerimde yer yer kullanıyorum" EÖ12.

"Bağlamacı olduğum için türkü repertuarlarım da var. Gerekli zamanlarda söz konusu makamı türkülerle örneklendiriyorum derslerimde" EÖ4.

Tablo 15: Müzik Öğretmenlerinin Makamsal Kazanımları Derslerinde Aktarırken Kullandıkları Örnekler Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	f	%
Makamları türkülerle seslendirerek örneklendirme	6	19.3
Makam dizilerini bir müzik aletiyle çalarak örneklendirme	7	22.6
İnternette bulunan yazılı ve işitsel dokümanlarla örneklendirme	18	58.1
Toplam	31	100

* Çalışma grubunda yer alan öğretmenler bu soruya birden fazla yanıt vermişlerdir.

Tablo 15'de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğretmenlerin makamsal kazanımları aktarırken en sık başvurdukları örnekleme çeşidi olarak %58.1'i (18 kişi) internette elde edilen yazılı ve işitsel dokümanları

kullandıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin daha aktif bir şekilde dersin içinde olması gerekirken söz konusu örneklendirmeyi hazır içeriklerden yapmayı tercih etmeleri gözlerden kaçmamıştır. Bahsettiğimiz örnekleme yöntemini kullanan müzik öğretmenlerinden bazıları bu konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir;

“Ede internetten indirip hazırladığım türkü ve şarkı videolarını okula getirip akıllı tahta yardımıyla derslerimde kullanıyorum” EÖ4.

“Her makamın örnek icraları var internette. Onları çok dinlettim kazanımları çocuklara verirken. Böylece daha iyi kulaklarına girdi ezgiler. Tabi kendim çalıp örneklendirebilsem daha aktif bir öğrenme olur öğrenciler için” KÖ9.

“Akıllı tahtadan eser örnekleri açıp basitleri geriye kalacak şekilde diğerlerini eleyip sayıyı üçe indiriyorum. Sonrasında onları sevip anlayabileceği şekilde bu makamları onlara anlatmaya çalışıyorum. Mesela eser başladığında üç tane öğrencimizi alıp bu makamın seyrine uygun bir şekilde sınıfta hareket etmelerini sağlayacak önbilgiyi veriyorum. Bir kaç makam hakkında teorik bilgisi arttıktan sonra da çeşitli oyunlarla başlangıcı yaptıkları karakteristik hareketleri kavratarak bazı oyunlaştırmalarla Türk müziğinin bu makam ayağını öğrencilere daha çok sekiz ses gezmesi ve dizilerle aktarılması açısından değil de bir serüven, bir yolculuk gibi düşünerek kazanım algısını yaratmasını amaçlıyoruz” EÖ13.

Bazı müzik öğretmenleri ise %19.3’ü (6 kişi) ise kazanımlarda yer alan makamları öğrencilere örneklendirirken makamsal türküler seslendirdiklerini belirtmişlerdir. Örneğin KÖ5 bu konuda, *“Makamları örneklendirirken eserleri kendim seslendiriyorum. Bence daha etkili oluyor. Çocuklar bunun aslında yapılabilecek bir şey olduğunu görüyorlar. Şan eğitimi aldığım için bu çok işime yaradı şimdiye kadar”* demiştir.

Yine bir grup müzik öğretmeni makamları örneklendirirken aktif öğrenmenin içinde olmayı tercih etmiş ve makamları bir müzik aletiyle örneklendirdiklerini belirtmişlerdir. Örneğin EÖ5, *“Ben daha çok kendim çalmayı tercih ediyorum. Buraların yöresel türkülerinden çocuklara bağlamamla çalıp seslendiriyorum. Hem zevk alıyorlar hem de verimli bir ders saati geçmiş oluyor”* demiştir.

Tablo 16: Müzik Öğretmenlerinin Makamları Örneklendirirken Hangi Çalgı/Çalgıları Kullandıkları ile İlgili Görüşleri

Görüşler	f	%
Bağlama	11	31.4
Keman	4	11.4
Org	4	11.4
Melodika	3	8.6
Gitar	2	5.7
Diğer	1	2.9
Çalgı kullanmıyorum	10	28.6
Toplam	35	100

* Çalışma grubunda yer alan öğretmenler bu soruya birden fazla yanıt vermişlerdir.

Tablo 16’da görüldüğü üzere müzik öğretmenleri derslerinde makamları örneklendirirken %31.4’ü (11 kişi) daha çok bağlamadan yararlanmayı tercih etmişlerdir. Bunu sırasıyla %11.4’ü (4 kişi) keman, org, %8.6’sı (3 kişi) melodika ve %5.7’si (2 kişi) gitar izlemiştir. %28.6’sı ise (10 kişi) derslerinde makamları örneklendirirken herhangi bir enstrümandan yararlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Aşağıda bazı görüşler şu şekilde sıralanmıştır;

“Bağlamam var onu bazen getiriyorum. Az da olsa çalabiliyorum ama yeterli düzeyde değil tabi” KÖ6.

“Okulda org mevcut ama teknik yetersizlikler nedeniyle kullanmıyorum ve kullanmamam gerektiğini de düşünüyorum açıkçası. Zaten kullanmamızı engelleyen yapılar var. Türk müziği yapısının batı çalgısıyla icra etmeye müsait olmadığından bahsediyorum. Bağlama çalgısını kullanıyorum ama tamburu bilseydim derslerimde kullanmak isterdim çünkü donanım bakımından gerek tınısı gerek teknik özellikleriyle makamları icra etmeye yönelik bir çalgı” EÖ13.

“Türkü söylediğim zaman kemanla eşlik yapıyorum ama makamı örneklendirmek mi bu bilmiyorum” KÖ7.

Makamları öğrencilere aktarırken makamları herhangi bir çalgıyla örneklendirmediğini belirten bir müzik öğretmeni ise konuya şu şekilde değinmiştir;

“Batı müziği çalgısı olarak viyola çaldığım için bunları viyola ile örneklendiremiyorum ama dediğim gibi hazır kayıtlar açıyorum dinletiyorum. Bu şekilde fayda sağlar diye düşünüyorum” KÖ5.

Makamları öğrencilere aktarırken örneklendirmede herhangi bir müzik aleti kullanmayan bir diğer müzik öğretmeni ise bu görüşünü batı müziği çalgıları ve geleneksel müzik çalgıları ekseninde ele alıp, batı müziği sazlarıyla makamları örneklendirebilme imkânının kısıtlılıklarına şu şekilde değinmiştir;

“Makamlarda komalar işin içine girdiği için gitarda ya da flütte örneklendiremiyorsunuz. Bağlamada komalı ses ve komasız sesin ayrımı gösterilebilir. Örneklendirme işlemi batı müziği çalgılarıyla değil Türk müziği çalgılarıyla

ancak yapılabilir. Başlama ya da başka bir Türk müziği çalgısı çalamadığım için makamları bir enstrümanla örneklendiremiyorum” EÖ1.

Okullardaki fiziki ve donanımsal eksikliklere dikkat çeken başka bir müzik öğretmenin görüşleri ise şu şekildedir;

“Keman kullanıyorum ama keşke bir müzik odamız ve bir piyanomuz olsaydı. Çeşitli enstrümanlarımız olsaydı onları da kullanabilirdik. Müzik odamız yok herhangi bir enstrümanımız yok. Bu pek çok okulda böyle. Donanım olarak eksik kalıyoruz” KÖ1.

3.5. Araştırmanın beşinci alt problemine ilişkin bulgular.

Çalışma grubunda yer alan müzik öğretmenlerinin makamsal kazanımları öğrencilere aktarırken yaşadıkları problemler hakkındaki görüşleri Tablo 17’de incelenmiştir.

Tablo 17: Müzik Öğretmenlerinin Makamsal Kazanımları Öğrencilere Aktarırken Yaşadıkları Sorunlar ile İlgili Görüşleri

Görüşler	f	%
Sorun yaşıyorum	26	86.7
Sorun yaşamıyorum	4	13.3
Toplam	30	100

Tablo 17’de görüldüğü gibi görüşme yapılan müzik öğretmenlerinin %86.7’si (26 kişi) makamsal kazanımları öğrencilere aktarırken sorun yaşadıklarını ifade ederken %13.3’ü (4 kişi) ise bu konuda sorun yaşamadığını dile getirmiştir. Müzik öğretmenlerinin büyük çoğunluğu ise makamları derslerinde aktarırken yaşadıkları zorlukları “öğrencilerin ilgisizliği”, “sınıfların kalabalık oluşu”, “güncel müziklerin öğrencilere cazip gelmesi”, “konunun öğrencilere ağır gelmesi”, “öğrencilerin hazırbulunuşluğu” ve “öğretmenlerin özyeterlilikleri” gibi alt problemlerde temellendirmiş ve yaşadıkları sorunları aşağıda çeşitli görüşlerle gerekçelendirmişlerdir;

“Çocuklar o tür şarkıları, türkülerini artık dinlemedikleri için çok fazla zevk almıyorlar. Ama ailede dinleyenler varsa o çocuklar ilgileniyor. Mesela ailede türkü, sanat müziği vb. dinleyen varsa o çocuklar makamlara daha aşina oluyorlar. Ama hiç zevk almadan oflayıp puflayan öğrencilerimiz de var. Bu şekilde problemler yaşıyoruz” KÖ1.

“Sorun yaşıyoruz. Basit şarkıları bile çocuklara öğretmekte zorlandığımızdan dolayı makamlar ağır geliyor. Bazıları kulak yatkınlığından dolayı daha avantajlı olabiliyor. Başlama çalan öğrenciler varsa bunlar biraz daha hâkim olabiliyor. Sıkıntılarımız çok. Ne kadar basitleştirilebilir bilmiyorum ama öğrenciler sıkılıyorlar” KÖ2.

“Evet hem de çok hocam. Ağır geliyor çocuklara bence. Çünkü hevesli değiller. Onlar eğlenmek şarkı söylemek istiyor ama makamlar onların yaşına ağır geliyor. Ailesinde ya da yakın çevresinde türkü söyleyen başlama falan çalan öğrencilerim var. En azından onlar bir şeyler anlıyorlar gibi” KÖ5.

“Yaşıyoruz haliyle. Bizim bile tam hakim olmadığımız bir konuya öğrencinin dikkatini çekmek zor oluyor. Hocam sıkıcı buluyorlar genelde. Ama bazı çocuklar var. Onlar şarkıya, türküye çok ilgili. Ama azınlıktalar” KÖ8.

Yaşadığı sorunları ve öğrencilerin genel ilgisizliğini popüler müzik etkisiyle bağdaştırılan müzik öğretmenleri ise görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir;

“Bu yaş grubuna makamsal müziği beğendirip dinletmek oldukça zor. Gündemdeki güncel müzikleri dinliyorlar. Ve birbirinden oldukça uzak bu iki müziği aynı zemine oturtmak oldukça zor oluyor. Haliyle derste çözümler oluyor. Bir yerden sonra öğrencinin ilgisini derse toplayamıyorum” EÖ12.

“İlgisizlik baş problemimiz. Çocukları bu konulara adapte etmek zor oluyor. Mesela yeni bir şarkı çıkmış ve çocuk televizyonda onu dinleyip geliyor. Televizyonda internette her yerde o şarkı. O saatten sonra makamları ne kadar öğretebilirsiniz ki?” KÖ11.

“Elbette birçok sorun yaşıyoruz. Programda yer alan makamların seçimi daha farklı şekilde yapılabilirdi. Anadolu toplumunun en gözde müziği halk müziğidir. Halk müziğinden hareketle seçilen bir makam sırlaması daha iyi olabilirdi. Örneğin ilk başta düğah kararlı başlayan arıza sesler üzerinden çargah’a gidip dönüş yaparak uşşak makamı ile başlanabilirdi. Buna benzer makamsal dolaşmalardan bahsediyorum. Bir diğer sorun toplumla alakalı. Geleneksel müzik icra eden kişilerin azlığı ve popüler fenomenlerin popüler müzik üzerine üretim yapmaları bu sorunlara etken. Popüler figürlerin modern müziklerle halk müziğini sentezlemesi gençlerimizin ilgisini daha iyi çekecektir. Özellikle sosyal medyanın da etkisinin yadsınamayacağını düşünüyorum. Tüm bu şartların oluşmaması bizlere sorun teşkil etmekte” EÖ13.

Makamsal kazanımları öğrencilere aktarırken herhangi bir sorun yaşamadığını ifade eden dört müzik öğretmeninden EÖ1 ise görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir; “Makamsal kazanımları öğrencilerime aktarmada bir sorun yaşamıyorum. Okulumuzda sınıflar nispeten az mevcuda sahip. Öğrencilerle teker teker ilgilenip uygulama yaptırdığım zaman bir şekilde dersin içine girebiliyorlar. Bu ağır sayılabilecek makamlar konusunda dahi böyle” EÖ1.

3.6. Araştırmanın altıncı alt problemine ilişkin bulgular.

Çalışma grubundaki müzik öğretmenlerinin müzik dersi öğretim programında (2018) yer alan ve her sınıf düzeyinde tekrarlanan makamların teorik detaya girilmeden hissiyatının aktarılması yaklaşımı hususundaki görüşleri Tablo 18’de incelenmiştir.

Tablo 18: Müzik Öğretmenlerinin Makamsal Kazanımların Öğrenciye Aktarımında “Makamların Teorik Detaya Girilmeden Hissiyatının Aktarılması” Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	f	%
Teori olmadan hissiyatını kavrayamaz	3	8.3
Teori öğrencilere ağır geliyor	8	22.2
Teori duyumdan daha önemli	3	8.3
Hissiyatının aktarılması kazanımın amacına ulaşması için daha önemli	19	52.9
İkisi de önemli	3	8.3
Toplam	36	100

* Çalışma grubunda yer alan öğretmenler bu soruya birden fazla yanıt vermişlerdir.

Tablo 18’den anlaşılacağı üzere görüşme yapılan müzik öğretmenlerinin görüşlerine bakıldığında makamsal kazanımların öğrenciye aktarımında makamların hissiyatının yani duyumsal özelliklerinin öğrenciye kazandırılmaya çalışılması öncelik olmalı görüşü %52.9 oranla (19 kişi) ağırlık kazanırken, müzik öğretmenlerinin önemli bir kısmı da %22.2’si (8 kişi) teorik ayrıntıların öğrencilere seviye olarak ağır geldiğini belirtmiştir. Aşağıda bazı görüşler şu şekilde sıralanmıştır;

“Zaten duymak çok önemli, duyamazsan makamın özelliklerini bilmek hiçbir işe yaramıyor. İlk başta duymaya çalışacaksın. Detaya, yazıya giriyoruz ama aslında önemli olan işitsel özellikleri” EÖ7.

“En azından hangi makamın nasıl bir duyumda olduğunu öğrenmeleri iyi bir şey ama deftere yazmak verimsiz oluyor” EÖ8.

“Detaya girilmeden dinletme ve ayırt ettirme taraftarıyım çünkü zaten zamanımız yetersiz haftada bir saat. Bu konuya katılıyorum” EÖ1.

“Zaten bu yaştaki çocuklara göre değil bu konu. Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin seviyesinde bir konu. O yüzden teorisini anlamaları zaten mümkün olmuyor sıkılıyorlar en azından dinleterek bir şeyler kulaklarına kazınsın diye uğraşıyoruz” EÖ6.

“Teoriye girdiğimiz zaman zaten çocuklar anlamıyorlar. Daha çok işitsel olarak bir farkındalık yaratmaya çalışıyoruz” KÖ3.

“Evet buna birkaç yerde değinilmiş gördüm. Katılıyorum hocam çünkü bizim için teorisini anlatmak zor oluyor duyum olarak öğrenmesi bile zorken. İşitsel olarak bilmesi yeterli” KÖ4.

“Teorik detaya girilmemesi mantıklı. Ama genel olarak bu yaş düzeyi için çocukların Türk müziği makamlarını ayırt edebilmesi çok zor zaten. Lisede bile çok zor bu” EÖ11.

“Zaten müzik dersi motivasyon dersi. Çocukların iyi vakit geçirmesi önemli. Haftada bir saat zaten. O bir saatte de sevdikleri şeyleri yapmak istiyorlar. Teoriye inmek sıkıyor onları. Dinletmek daha iyi bence” KÖ11.

Makamları öğrencilere aktarırken makamların işitsel değil de teorik detaylarına yoğunlaşmanın daha elzem olduğunu belirten bazı müzik öğretmenleri de görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

“Ama teori olmadan defterine yazmadan makamı kavrayabileceğini düşünmüyorum bence detaya girilmeli” KÖ13.

“Yazıyla yazıp pekiştirmek lazım en azından teorisini bilsin işitsel olarak yeteneği yoksa duyamıyorlar zaten” KÖ7.

“Evet seviye olarak teorik detaya girmek çok sakıncalı olabilir. Zaten ilk önce makamlarımızın varlığını sezdirmek sonrasında işlevini temel manada çocuklara vermek, batı müziğinden farklı olduğunun aktarılması şart. Bu son derece doğrudur” EÖ13.

“Duyum olarak ayırt edebileceklerini sanmıyorum en azından teorik olarak deftere yazıp öğrenseler daha iyi” KÖ10.

Makamları öğrenciye aktarırken işitsel ve teorik detayların birbirini tamamladığını ve her iki yaklaşımın da önemli olduğunu savunan bazı müzik öğretmenlerinin görüşleri de aşağıda şu şekilde sıralanmıştır;

“Tahtaya yazıyoruz ve öğrenci defterine yazıyor. Anladığını sanıyor ama dinleyince çok farklı bir şey olduğunu aslında defterde yazılı olanla duyulan şeyin bambaşka şeyler olduğunu anlıyor. Ama yazması az da olsa avantaj sağlıyor bana göre. İkisi de önemli ama yine de” KÖ14.

“Teori de gerekli bence. Sadece uygulama olmaz. Duyum olarak ayırt edebilmesi için makamın özelliklerini de bilmeli öğrenci. O zaman daha rahat kavrar. Programdaki bu düşünceye katılmıyorum o yüzden” EÖ4.

"İkisi de bir bütün teorik detaya da girilmeli bence. Duyum olarak da kazandırılmalı" KÖ8.

3.7. Araştırmanın yedinci alt problemine ilişkin bulgular.

Çalışma grubunda yer alan müzik öğretmenlerinin makamsal kazanımların beceriye dönüşmesinin öğrencilere kazandırabileceği faydalar hakkındaki görüşleri Tablo 19'da incelenmiştir.

Tablo 19: Müzik Öğretmenlerinin Makamsal Kazanımların "Beceriye Dönüşmesinin" Öğrencilere Kazandırabileceği Faydalar Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	f	%
Kendi kültürü ve müziğini kavrayabilme	18	39.2
Müzik kültürünün artmasını sağlama	5	10.9
Müziksel algı ve bilgilenmesinin artmasını sağlama	11	23.9
Müziksel yaratıcılığının artmasını sağlama	2	4.3
Dinleme ve söyleme kabiliyetinin artmasını sağlama	4	8.7
Müziği profesyonel olarak yapmaya güdülendirme	3	6.5
Fayda sağlamaz	3	6.5
Toplam	46	100

* Çalışma grubunda yer alan öğretmenler bu soruya birden fazla yanıt vermişlerdir.

Tablo 19 incelendiğinde görüşme yapılan müzik öğretmenlerine yöneltilen "Makamsal kazanımların beceriye dönüşmesinin öğrencilere kazandırabileceği faydalar sizce nelerdir?" sorusuna verilen yanıtlarda ağırlık kazanan görüş %39.2'si (18 kişi) "Kendi kültürü ve müziğini kavramış olur" yaklaşımı olmuştur. Yine görüşme yapılan müzik öğretmenleri grubunda ağırlık kazanan görüşlerden bir başkası ise %23.9'u (11 kişi) "Müziksel algı ve becerisi artar" yaklaşımı olmuştur. Aşağıda bazı öğretmen görüşleri şu şekilde sıralanmıştır;

"Yani illaki faydalı olur çünkü bu kendi öz müziğimiz diyebilirim. Belki de ilgi ve merakı varsa Türk müziğiyle ilgili eğitim alacaksa bu kazanımlar çocuk için alt yapı sağlayabilir" EÖ6.

"Kendi müziğimizi tanıyıp öğrenirler bu yeterli zaten" EÖ7.

"Güzel sanatlar lisesine heves edebilir mesela. Müziği daha yakından tanıyacak ve makamlara olan ilgileri artacak" EÖ8.

"Öğrenci kendi müziğinin farkına varması gerekir. Geleneksel müziğin makamlardan oluştuğunu bilir. Batı müziği nasıl majör ve minör gamlardan oluşuyorsa Türk müziği de makamlardan oluşuyordur bunu kesinlikle bilmesi gerekir. Geleneksel müziğinin bu açıdan zenginliğini gören kişi müziğine karşı bakış açısını geliştirir. Bu öğrenci, yönelimlerini popüler çalgılardan ziyade geleneksel çalgılara da yönlendirebiliyor" EÖ13.

"Öncelikle Türk müziğine bakış açıları kesinlikle değişecektir. Bir Türk müziği çalgısına yönelmesine sebebiyet verebilir" KÖ2.

"Türk müziği tanınmaları açısından önemli bu kazanımlar bence. Onun dışında ilgisi olmayana zaten bir anlamı yok" KÖ5.

"Müzik kulağı ve farkındalığı artıyor. Ama hepsinin değil. İlgisi olanın artıyor. Güzel sanatlar lisesine gönderdiğim öğrencilerim oldu" KÖ6.

"Genel kültür olarak bilinmesi lazım tabii ki. Sanatsal ruh kazandırmada önemli bir rolü var müziğin. Hem kendi müziğimizi bilmeleri iyi bir şey" KÖ8.

Popüler kültürün doğurduğu bazı olumsuz etkilere değinen bazı müzik öğretmenleri ise görüşlerini şu şekilde sıralamışlardır;

"Ben öğrencinin müzik algısının değişeceğini ve gelişeceğini düşünüyorum. Kendi kültürüne de sahip çıkmış olur. Ama günümüzde bu zor. Çünkü çocuklar popüler müziklere heves ediyorlar makamsal müziklere talep yok" KÖ13.

"Kültürümüze sahip çıkmış oluyoruz yozlaşmıyoruz aynı zamanda. Ama günümüzde bu çok zor. Çünkü güncel popüler müzikler neyse insanlar onlara ilgi duyuyor" KÖ14.

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda; çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin, 2018 Müzik Dersi Öğretim Programı kazanımlarında yer alan makamlarla ilgili bilgi birikimlerine yönelik görüşleri değerlendirilmiş olup buna göre, öğretmenler arasında bir takım farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Öğretim programının uygulayıcıları olarak kabul edilen öğretmenlerin programda yer alan kazanımlar hakkındaki yeterlikleri bu programların yürütülmesinin öncelikli koşullarındandır. Öğretmenlerin bilgi, beceri ve donanımlarının düzeyi ne kadar yüksek olursa programın uygulanması ve amacına ulaşması da o ölçüde başarılı olacaktır.

Görüşme yapılan müzik öğretmenlerinden büyük çoğunluğu yenilenen programı incelediğini belirtirken, iki kişi ise henüz incelemediğini belirtmiştir. Müzik öğretmenlerinin büyük bir bölümü müzik

dersi öğretim programını işlevsel bulduğunu belirtirken altı kişi ise çeşitli gerekçeler ileri sürerek müzik dersi öğretim programını işlevsel bulmadıklarını belirtmişlerdir. Müzik öğretmenlerinin önemli bir kısmı yenilenen 2018 müzik dersi öğretim programını eski programa nazaran daha işlevsel bulduğunu belirtmiş; altı kişi beğendiğini fakat daha işlevsel olabileceğini, üç kişi ise aralarında fark olmadığı şeklinde görüş belirtmiştir.

Görüşülen öğretmenlerin önemli bir kısmı, makamsal kazanımlarda yer alan makamlara hâkim olmadıklarını, bazıları ise bu makamlar hakkında hiçbir fikrinin olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin büyük bir bölümü kazanımlarda yer alan üç makam hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Bu makamlar sırasıyla Nihavent, Rast ve Hüseyini makamlarıdır. Çoğunlukla Klasik Batı müziği ağırlıklı eğitim almış olan öğretmenlerin özellikle Nihavent ve Rast makamına yatkınlıkları dikkat çekmektedir. Bu sonuç incelendiğinde, Klasik Batı müziğinde yer alan temel iki tona, yani majör ve minör duyuma olan aşinalıkları ve kulaklarının alışmış olması nedeniyle, Nihavent ve Rast makamlarını majör ve minör tona uyumlu bir yapıya uygun görmeleri ile ilişkilendirilebilir. Öğretmenlerin makamlara teori ve uygulama açısından hâkimiyetine bakıldığında Hüseyini makamının ise üçüncü sırada yer almakta olduğunu görüyoruz. Yapılan görüşmelerde Hüseyini makamının gerek okul şarkılarında gerekse türkü formlarında sık kullanılması öğretmenlerin bu makama yatkınlıklarını ortaya koymaktadır.

Geriye kalan dört makama (Segâh, Hüzam, Nikriz, Eviç) bakıldığında ise öğretmenlerin teori ve uygulama açısından kendilerini yetersiz gördüklerini belirten cümleler kurdukları görülmektedir. Söz konusu makamlardaki arızalar, makamların icra alanlarının darlığı, eserlerdeki kullanım sıklığı ve çalım zorluğu gibi nedenler düşünüldüğünde öğretmenlerin söz konusu makamlarla olan zayıf ilişkileri ortaya çıkmaktadır.

Yapılan görüşmeler sonucunda daha çok bireysel çalgısı Türk müziği sazı olan öğretmenlerin bu makamlara hâkim oldukları belirlenmiştir. Bunun yanı sıra müzik öğretmenlerinin genel olarak nazariyata olan yaklaşımlarına bakıldığında yeterli hâkimiyette oldukları söylenememektedir. İcra ettikleri enstrümanlarla makamları ilişkilendiremeyen öğretmenlerin nazariyat açısından zorlandıkları görülmektedir. Geleneksel çalgıları kullanan öğretmenlerin ise daha kolay adapte oldukları belirlenmiştir. Bu bağlamda teorinin yanında uygulamanın da ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Araştırma sonucunda; öğretmenlerin belirgin bir şekilde geleneksel müziklere ilişkin aldıkları eğitimi yetersiz buldukları görülmektedir. Söz konusu yetersizliği okulların müzikal yaklaşımına bağlayan müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda lisans programlarında nazariyat derslerinin üstünde durulmadığı ve öğretmen adaylarının bu konuda kendilerini geliştirmeden mesleğe başladıkları görülmektedir. Bir kısmı ise üniversitede makamları öğrenememesine rağmen mesleki hayatında kendilerini geliştirmek zorunda kalmışlardır. Aynı şekilde üniversitedeki makamsal derslerin yüzeysel işlenmesi de öğretmen adaylarının kendilerini yetersiz hissetmelerinde etken olmuştur. Müzik öğretmenlerinin makamsal kazanımları öğrencilere aktarmadaki yetersizlikleri lisans eğitimindeki derslerin işlenişine ve niteliklerine bağlanabileceği gibi öğretmen adaylarının bu derslere karşı geliştirmiş oldukları tutuma da bağlanabileceği düşünülmektedir. Diğer bir yandan geleneksel müzikler hakkında yeterli eğitimi aldıklarını düşünen müzik öğretmenlerinin sayısının ise oldukça az olduğu gözlemlenmiştir. Bilindiği gibi üniversitelerimizin müzik öğretmeni yetiştiren programlarında yıllarca müzik lisans programlarında farklılıklar var olmuş ve mezun olunan bölüme göre öğretmenlerin donanımları arasında bariz farklılıklar göze çarpmıştır. En azından öğretmen yetiştiren bölümlerin lisans programlarını müzik dersi öğretim programı ve bu programdaki kazanımlara göre güncellemeleri bu ve benzer bazı sorunların çözülmesini sağlayabilir.

Müzik öğretmenlerinin hangi yöntem ve teknikleri kullandıkları ile ilgili elde edilen veriler sonucunda; büyük çoğunluğunun dinleme-söyleme yöntemi ile makamları kazandırmayı denedikleri görülmüştür. Bu yöntemi anlatım yöntemi, gösteri ve soru-cevap yöntemleri izlemiştir. Bir öğretmenin öğretim yöntemleri hakkındaki bilgi ve becerisinin düzeyi lisans yıllarında bu konuda edindiği beceriler, hizmet içi süreçte aldığı eğitimler ve bireysel olarak akademik başarısı ile ilişkilidir. Yeni yöntem ve tekniklerin öğretmenler tarafından hızlı bir şekilde benimsenip uygulanması kolay değildir. Ancak klasik yöntem, teknik ve yardımcı ders araç-gereçlerinde kısa zaman süreçlerinde önemli değişimler yaşanabileceği gerçeğinden hareketle yeniliklere adapte olunması gerekmektedir.

Araştırma sonucunda; müzik öğretiminde en sık başvurulan yöntemin “dinleme-söyleme” olduğu tespit edilmiştir. Aslında öğretmenlerin, programın da vurguladığı şekilde makamları öğrencilere işitsel manada ayırt ettirmeye yönelik çalışmalar yaptıkları görülmektedir. Düz anlatım tekniğinin yanı sıra, makamları işitsel manada öğrenciye ayırt ettirme yönünden programın temel dinamikleriyle örtüşmekle birlikte, işlevsel bir yöntem olduğu da ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin tercih ettiği diğer öğretim yöntem

ve tekniklerine bakacak olursak her bir yöntemin kendi yaklaşımları içerisinde yararlarından bahsedilebileceği gibi tamamlayıcı bir yöntem olan dinleme-söyleme alanı olmadan tek başına teoriye saplanıp kaldığını dolayısıyla kazanımların temel felsefesi olan işitsel farkındalığa hizmet etmediği görülmektedir. Bu çıkarım, makamsal bilinci oluşturmada duyumun önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Araştırma sonucunda; müzik öğretmenlerinin büyük bir kısmı kazanımları öğrencilere aktarırken sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunlara yönelik yapılan derinlemesine analizler sonucunda; makam konusunun düzey olarak ortaokul seviyesine uygun olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin ilgisini derse karşı çekmekte zorlanan öğretmenler kazanımların amacına hizmet etmediğini destekler nitelikte görüşler bildirmişlerdir.

Öğretmen görüşlerine göre; temel nota bilgisi ve temel müzik yazı ve öğeleri düşünüldüğünde bu temel konuların bile öğrencilere kazandırılması güç iken makamsal kazanımların öğretim programını daha da zorlaştırdığı ortaya çıkmaktadır. Haliyle güncel müziklerin öğrenciler üzerindeki yoğun etkisi, makamsal müziklerin gündelik hayata sirayet edememesi ve dolayısıyla bu yaş düzeyinin makamsal kazanımların yer aldığı konularda derse ilgisiz kalması gibi problemler, birbirini izleyen ve birbirini tetikleyen bir silsile oluşturmaktadır. Sınıflardaki öğrenci mevcudunun kapasitenin üzerinde olup eğitim ve öğretimi zorlaştırması da, uygun sınıf ortamının yaratılamaması ve dolayısıyla kazanımların hedefine ulaşamaması bakımından oldukça önemli bir sorun teşkil etmektedir. Yine aynı şekilde müzik dersi araç gereçlerinin okul bünyesindeki kısıtlılığı ve programın yardımcı kaynak açısından yetersiz kaldığı düşünüldüğünde öğretmenlerin söz konusu kazanımları doğru bir şekilde aktarabilmesini zorlaştırdığı görülmektedir.

Makamların teorik detaya girilmeden hissiyatının aktarılması hususundaki yaklaşımın ortaokul müzik eğitimi açısından mevcut yaş grubuna uygun olduğu ve müzik öğretmenleri tarafından desteklendiği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu makamları öğrenciye aktarırken programda vurgulanan bu yaklaşımın kazanımların amacına ulaşması açısından işlevsel olduğunu belirtmişlerdir. Öte yandan görüşme yapılan öğretmen grubunun teorik bilgiye dayalı bir öğretim şeklini benimsemediği, aksine bazı durumlarda müfredata bağlı kalmayıp programın dışına çıkarak kendilerine özgü yollar izledikleri de saptanmıştır. Bu bağlamda ders saatinin az olduğu ve teorik detaya girilmesi durumunda ders süresinin yetmeyeceği de ortaya çıkmıştır. Bu yüzden daha çok makamların duyumsal özelliklerine yoğunlaşan öğretmenler, işitsel olarak öğrencilerde farkındalık yaratmanın önemine değinmişlerdir.

Araştırma sonucunda; mevcut makamsal kazanımların öğrenciye kazandırılmasının önemli olduğu çoğunluk tarafından onaylanmıştır. Bu bağlamda bu kazanımların öğrencinin kendi müziğine karşı geliştirebileceği olumlu duyguları, kazandırabileceği milli müzik bilincini ve Türk müziğinin makamsal yapısını öğrenmesi açısından destekleyici olduğu ortaya konmuştur. Kültürün ve müziğin birbirinden ayrılmaz tamamlayıcı iki ana unsur olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Sonuç olarak; yapılan analizler göstermektedir ki öğrencilere, Klasik Batı müziğinin yanında geleneksel Türk müziğinin de temel özellikleriyle kazandırılıp, makamsal alt yapısının benimsetilmesi günümüzde gereklilik halini almıştır. Müzik öğretmenlerinin eğitiminde, kendi müziğini tanımadan Klasik Batı müziğine dayalı bir eğitime bağlı kalınması nedeniyle, Türk müziğini öğretme noktasında sorunlar olduğu görülmüştür. Bu durumun, alt yapısı sağlam olmayan bir inşa olduğu apaçık ortadadır.

Çalışmanın bulgularından elde edilen veriler ve bulgular doğrultusunda oluşturulan öneriler şu şekildedir:

- Lisans programlarındaki geleneksel Türk müziği dersleri daha kapsamlı hale getirilip işlevsel bir bakış açısıyla öğretmen adaylarına sunulabilir.
- Lisans programlarındaki öğretmen adaylarına yönelik yeni bir öğretim yaklaşımı geliştirilerek adaylara verilen Türk müziği çalgısı eğitimi ders saatleri artırılabilir.
- Ortaokul müzik dersi öğretim programında yer alan makamsal kazanımların içerik/açıklamaları daha anlaşılır ve sade bir hale getirilebilir.
- Öğretim programı, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınarak yeniden yapılandırılabilir.
- Makamsal kazanımların daha iyi aktarılması için müzik dersliklerinin alt yapıları geliştirilebilir.
- Programdaki teorik bilgiler azaltılıp öğrencileri dersin içine aktif bir şekilde çekecek pratiğe yönelik yeni eklemeler yapılabilir.
- Eğitim Bilişim Ağ'ına (EBA), müzik dersi öğretim programına yönelik yeni içerikler ve programdaki makamsal kazanımları destekleyen alıştırmalar eklenebilir. Bu bağlamda

programını destekleyici yardımcı kaynaklar uzmanlarca oluşturulan komisyonlar tarafından hazırlanabilir.

- Müzik dersinin daha çok uygulama ağırlıklı bir ders olduğu düşünülecek olursa mevcut haftalık ders saatinin bir saat oluşu ve bu bir saatin kazanımların hedefine ulaşmasına yeterli olmadığı görüldüğünden, bakanlığın ortaokul müzik dersi haftalık ders saatini artırması ve bu konuda gerekli çalışmaları yürütmesi beklenebilir.
- Ortaokul müzik dersi öğretim programına bilişim destekli eğitim öğelerini de katarak programın uygulama alanlarındaki yelpaze genişletilebilir.
- Her ilde müzik öğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilen çalıştaylar düzenlenip eğitim-öğretim adına kolektif çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Albuz, A., & Demirci, B. (2018). 2006 İlköğretim müzik dersi öğretim programı ile 2018 ilköğretim müzik dersi öğretim programının karşılaştırılması kuramsal çerçeve analizi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, Sayı 41, 86-95, doi: 10.32547/ataunigsed.463634.
- Bağnaçık, B. (2013). *Orta öğretim 9. sınıf müzik dersi öğretim programının amaçlarına ulaşma düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri. (Konya ili örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 348750)
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni. (Üçüncü basımdan çeviri)*. (Çev. M. Bütün & S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çilingir, V. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin ilköğretim müzik dersi öğretim programı (2006) kazanımlarına ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından irdelenmesi (Aydın ili örneği)*. (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 331667)
- Demirci, B. (2009). *2006 ilköğretim müzik dersi 6. sınıf öğretim programı, öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitaplarının uygulamadaki görünümüne yönelik değerlendirilmesi. (Doktora tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 278297)
- Demirci, F. Z. (2012). *Türkiye'de görme engelliler ortaokullarında öğretmen görüşlerine göre müzik dersi kazanımlarının gerçekleştirilme durumu. (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 331677)
- Gök, M., & Tufan, E. (2016). Müzik öğretmenlerinin 2006 ilköğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşleri (Ankara örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, <https://dergipark.org.tr/kefdergi/issue/22607/241626> adresinden edinilmiştir. 24(3), 1385-1402
- Güçlü, N. (2009). Müzik öğretmenlerinin çocuk şarkılarına yönelik görüşlerinin, ilköğretim 6. sınıf müzik öğretim programı kapsamında değerlendirilmesi. (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 234418)
- Helvacı, O. (2015). *İlköğretim müzik dersi öğretim programının amaçlarına ulaşma düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri (Konya ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 407572)
- Kaplan, A. (2005). *Kültürel müzikoloji*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Keçeci, A. (2018). *Milli Eğitim Bakanlığı ortaokul müzik dersi müfredatında Türk müzik kültürünün öğrenci görüşleri doğrultusunda incelenmesi (2006-2017 programı, Karamürsel örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 504190)
- Kırmızıbayrak, N. (2009). *İlköğretim okullarında müzik ders programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Kars ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 253587)
- Kocabaş, A. (1993). *1986 Lise müzik dersi öğretim programının ege bölgesinde görevli müzik öğretmenlerinin görüşlerine ve çağdaş program geliştirme ilkelerine göre değerlendirilmesi. (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 26491)
- Mayring, P. (2011). *Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş. (Çev. A. Gümüş ve M. S. Durgun)*. Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- MEB, (2018). *Müzik Dersi Öğretim Programı İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber. (Üçüncü basımdan çeviri)* (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık. (Eserin orijinali 2009'da yayımlandı).
- Nacakcı, Z. (2010). Müzik öğretmenlerinin yeni ilköğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşleri ve programı uygulama yöntemlerinin belirlenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, (185), 353-364.
- Öztürk, A. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan müzik eğitiminin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 226400)
- Öztürk, G. (2011). *Güzel sanatlar ve spor liseleri keman öğretim programında yer alan makamların uygulanma durumlarının araştırılması. (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 290665)
- Paçacı, G. (1999). *Cumhuriyet'in Sesli Serüveni, Cumhuriyet'in Sesleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Sağır, T. (2003). Cumhuriyet dönemi müzik politikaları. *Ata Dergisi*, (11).
- Sağlam, H. (2004). *İlköğretim kurumlarında görev yapan müzik öğretmenlerinin ilköğretim kurumları müzik dersi ikinci deere programına ilişkin görüşleri. (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 145006)
- Seyidoğlu, H. (1997). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı. (7. baskı)*. İstanbul: Güzem Yayınları.
- Şahin, M. (2008). Cumhuriyetin yapılandırma sürecinde müzik eğitimi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, <http://dergipark.org.tr/cttdad/issue/25239/266856> adresinden edinilmiştir. 7 (16), 259-272.
- Şen, Y. & Burç, N. (2016). Makam Tanımada Önem Taşıyan Faktörler ve Öğrencilerin Basit Makamları Tanımadaki Yeterlilikleri. *idil*, 5(27), ss. 1937-1965.
- Şenler, Ö. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin müzik dersindeki yeterliliklerine ilişkin görüşleri (Ankara ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 354665)
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar. (Genişletilmiş 2. baskı)*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Varış, F. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikleri*. Ankara: Alkım Yayıncılık.
- Yaman Akkuzu, D. (2016). *Ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri (Erzurum ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 433836)
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (Genişletilmiş dokuzuncu basım)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.